

4. Структурування змісту комунікативної ситуації та підбір «комунікативного живого матеріалу», цікавого і значущого для студентів, що забезпечує їх потребу в нових знаннях та оволодінні цінностями іншомовної культури.

5. Створення освітнього середовища, емоційно-психологічного клімату на заняттях для обміну іншомовною інформацією.

6. Відпрацювання етикетних норм поведінки і тактики індивідуального іншомовного спілкування в ситуаціях безпосереднього спілкування з носіями мови.

7. Використання різних засобів, способів і прийомів пошуку, збору, обробки та застосування інформації, яка стосується іншомовної культури.

8. Самоконтроль і самооцінка рівня володіння теоретичними знаннями та практичними навичками іншомовного спілкування.

Висновки з проведеного дослідження. Своєчасне урахування особливостей інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови дозволяє розкрити характер і специфіку міжкультурної комунікації, усвідомити студентами її значення в їх професійному становленні, стимулювати потребу в новій інформації, способах вирішення поставлених навчальних завдань, самостійному пошуку і використанні нової інформації. Працюючи з різними джерелами інформації, виконуючи різні ролі в комунікативних ситуаціях, кожен студент збагачує власний комунікативно-творчий потенціал та культурний досвід.

Література

1. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000.– 265 с.

2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 343 с.

3. Потебня А.А. Эстетика и поэтика / А.А. Потебня. – М.: Искусство, 1985. – 614 с.

4. Леонтович О. А. Россия и США. Введение в межкультурную коммуникацию : учеб. пособие. Волгоград : Перемена, 2003. – 399 с.

5. Ахьямова И. А. Культурная самопрезентация современной молодежи невербальными средствами // Педагогическое образование в России. – М., 2011. – № 4.– 290 с.

6. Corder, S.P. 1983. 'Strategies of communication' in F. Faerch and G. Kasper. Strategies in interlanguage communication. Harlow: Longman.

7. Bialystok, E. 1990. Communication strategies. A psychological analysis of second- language use. Oxford: BasilBlackwell.

8. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 146 с.

Тьопенко Ю.А.,

кандидат філологічних наук,

доцент, завідувач кафедри кафебри іноземних мов

Київського національного університету технологій та дизайну

БАР'ЄРИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. В статті розглядаються питання про міжнародну комунікацію, та бар'єри, що зустрічаються на її шляху, у вигляді невірної сприйняття, неправильного тлумачення, і невірної оцінки інформації. Розглянуті стратегії подолання непорозумінь при спілкуванні осіб з різними культурними передумовами існування.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, непорозуміння, сприйняття, тлумачення, оцінка, культура.

Abstract. The article discusses cross-cultural communication, and barriers encountered in its path, in the form of misperception, misinterpretation and misevaluation. There have been discussed strategies for overcoming misunderstandings when communicating with people of different cultural background.

Keywords: cross-cultural communication, misunderstanding, misperception, misinterpretation, misevaluation, culture.

Постановка проблеми. Якщо ми прагнемо зрозуміти людей іншої національності, ми повинні спробувати поставити себе, наскільки це можливо, в ті історичні та культурні передумови їх становлення, як нації. Це не легко для людини з однієї країни сприймати умови ста-

новлення іншої країни. Так інколи виникає певне роздратування, тому що є ситуації, коли щось, що здається очевидним нам, не відразу сприймає інша сторона, або це для них не є звичайним. Потрібно визнати, що всі країни і люди різняться в своїх підходах до життя та способах мислення. Для того щоб зрозуміти інших, ми повинні зрозуміти їх спосіб життя. Якщо ми хочемо переконати їх, ми повинні використовувати їх мову, наскільки це можливо, не мову у вузькому сенсі цього слова, а мову розуму.

Будь-яка міжнародна бізнес-діяльність передбачає спілкування. В рамках міжнародного і глобального бізнес-середовища, такі заходи, як обмін інформацією та ідеями, прийняття рішень, ведення переговорів, обґрунтування мотивацій і керівництво загалом, засновані на здатності менеджерів однієї культури на успішну комунікацію з керівниками і працівниками з інших культур. Досягнення ефективної комунікації є викликом для менеджерів у всьому світі навіть тоді, коли робоча сила є однорідною в культурному відношенні; але коли одна компанія включає в себе різні мови та культурні традиції, досягти ефективного двостороннього зв'язку стає ще складніше [3, с. 78].

Аналіз останніх досліджень. Актуальність дослідження процесів міжкультурної комунікації привертає увагу різних сфер знань. Відзначається, що міжкультурна комунікація є багатоаспектним феноменом, який досліджується з різних позицій. Суттєве теоретико-методологічне значення мають праці з культурології, соціології, філософії, етнології, етнографії і лінгвістики. Особливу значущість для розробки питань прагматики в умовах міжкультурної комунікації мають праці лінгвокультурологічного плану, що надають змогу виявити культурно зумовлений характер міжкультурної комунікації, серед яких – праці відомих науковців Є. Верещагіна, В. Костомарова, А. Швейцера та ін. Для визначення культурологічного підходу до вивчення проблем мовної інтеграції в умовах міжкультурної комунікації відіграли важливу роль праці таких англійських і німецьких дослідників у сфері культурології, антропології, літературознавства, мовознавства, дидактики, мовної комунікації, як Е. Хол, Д. Вундерліх, Х. Баузіґер, Д. Круше, Й. Болтен, Дж. Беррі, Т. Прекеель тощо. Огляди наукових праць за темою дослідження надали змогу визначити проблемне поле, **мета** якого – дослідження факторів постійного непорозуміння міжкультурної комунікації між представниками різних культур.

Виклад основного матеріалу. Комунікація - це обмін значень, те, що ми маємо донести, наша спроба дати іншим знати, що ми маємо на увазі. Комунікація включає в себе будь-яку поведінку, яку інша людина сприймає та інтерпретує таким чином – це Ваше розуміння того, що я маю на увазі. Комунікація включає в себе «відправлення повідомлень» як вербального характеру (словами) так і невербального (тон голосу, вираз обличчя, поведінка). Вона включає свідомо надіслані повідомлення, а також повідомлення, які відправник посилає не задумуючись. Все, що я говорю і роблю, я не можу передати комунікацією. Тому спілкування передбачає складний, багатошаровий, динамічний процес, за допомогою якого ми передаємо зміст.

Кожна комунікація має відправника повідомлення і отримувача повідомлення. Як показано на рис. 1, надіслане повідомлення ніколи не є ідентичним отриманому повідомленню. Чому? Комунікація є непрямую; це символічна поведінка. Ідеї, почуття, і фрагменти інформації не можуть бути сприйняті безпосередньо, але повинні бути перевтілені або переформатовані перш ніж сприйняті. Кодування описується створення символу повідомлення. Декодування описує уже отримання повідомлення від символу. Відправник повідомлення повинен закодувати свій зміст у форму, яку розпізнає отримувач – тобто у слова і поведінку. Отрмувач повинен потім розкодувати слова і поведінку – символи – назад у повідомлення, яке має для нього певне значення.

Перекладання змісту в слова і поведінку – тобто в символи – і назад у зміст, ґрунтується на культурних передумовах існування особи, і не є однаковим для кожної людини. Чим більше різниця в культурних передумовах існування між відправниками та одержувачами, тим більше різниця в значеннях, прив'язаних до певних слів [4, с. 52].

Міжкультурна комунікація виникає, коли людина з однієї культури відправляє повідомлення людині з іншої культури. Міжкультурне непорозуміння виникає, коли людина з другої культури не отримує саме того повідомлення, яке було надіслане відправником. Чим більше розходження між культурами відправника і одержувача, тим більше шансів для міжкультурного непорозуміння.

Комунікація не обов'язково призводить до розуміння. Міжкультурна комунікація передбачає постійне непорозуміння, викликане неправильним сприйняттям інформації, невірним тлумаченням, і невірною оцінкою наданої інформації. Коли відправник повідомлення з однієї

культури, а отримувач з іншої, шанси точної передачі повідомлення невисокі [1, с. 113]. Іноземці сприймають, інтерпретують і оцінюють речі по-різному, і, отже, впливають на них по-різному. У вирішенні міжкультурних ситуацій, людина повинна пом'якшувати різницю, поки не буде досягнута хоча б подібність інформації, що доноситься. Важливо також відзначити, що вся поведінка передає зміст за допомогою очей людини, а уся логіка і обґрунтування є культурно відносними. У міжкультурних ситуаціях, визнаючи поведінку ексцентричною, ми зазвичай відображаємо культурну основу невірної сприйняття, неправильного тлумачення, і невірної оцінки інформації; доволі рідко основу може складати навмисна злість або патологічно мотивована поведінка.

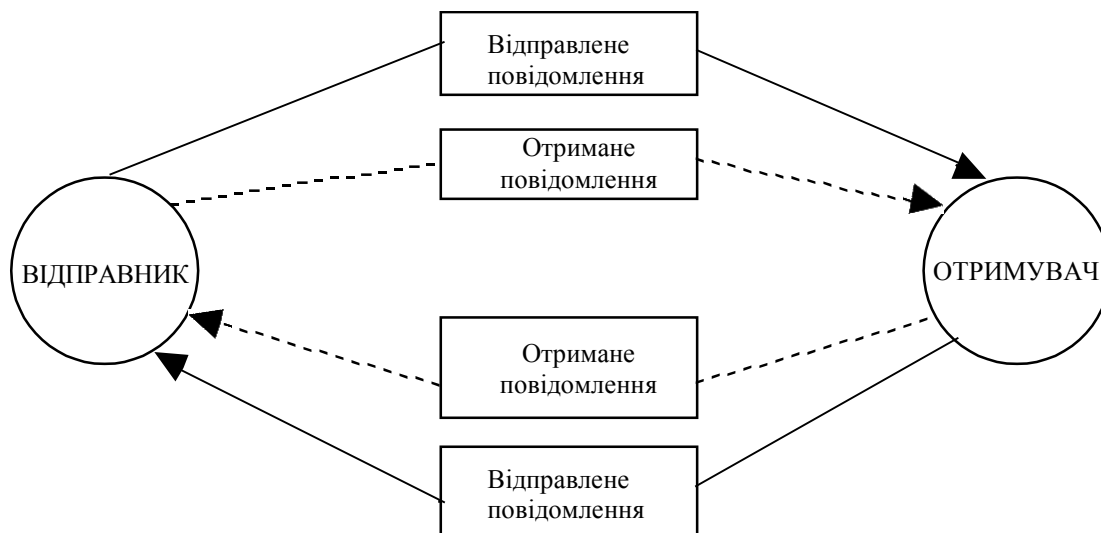

Рис. 1. Модель комунікації

➤ Міжкультурне невірне сприйняття

Невже українці та англійці бачать світ однаково? Ні. Невже американці та китайці сприймають світ однаково? Знову ні.

Немає двох національностей, які бачать світ однаковим. Сприйняття – це процес, при якому кожен індивід відбирає, організовує й оцінює подразники з зовнішнього середовища, щоб забезпечити значимий досвід для себе [5, с. 16]. Тут питання полягає в самій природі сприйняття. Перцептивні структури не є вродженими чи абсолютними. Вони є селективними, вивченими, культурно визначеними, послідовними і неточними.

- Сприйняття є вибіркоким. Існує дуже багато подразників в навколишньому середовищі за якими слід спостерігати. Таким чином, ми відсіваємо більшу частину того, що ми бачимо, чуємо, відчуваємо на смак. Ми відсіваємо будь-яке перевантаження і дозволяємо тільки вибраній інформації за допомогою нашого перцептивного екрану досягти нашого свідомого розуму.

- Перцептивні структури є вивченими. Ми не народжуємося, щоб бачити світ під одним певним кутом. Наш досвід вчить нас сприймати світ певним чином.

- Сприйняття може бути культурно обумовленим. Ми вчимося бачити світ певним чином на основі нашого культурного походження.

- Сприйняття має тенденцію залишатися постійним. Як тільки ми бачимо щось під певним кутом, ми і надалі будемо бачити це таким самим чином.

- Таким ми бачимо те, чого немає, і не бачимо речі, які дійсно існують. Наші інтереси, цінності і культури виступають в якості фільтрів і призводять до спотворення, блокування певної інформації, і навіть створення такої інформації, яку б ми хотіли побачити і почути. Ми сприймаємо те, що очікуємо сприймати. Ми сприймаємо речі відповідно до того, як нас привчили, згідно нашій культурній карті.

➤ Міжкультурне неправильне тлумачення

Тлумачення виникає тоді, коли особа надає сенс спостереженням та їх взаємозв'язкам; це процес створення сенсу поза сприйняттям. Тлумачення організовує наш досвід, щоб скезувати нашу поведінку. Виходячи з нашого досвіду, ми робимо припущення щодо наших сприйнятів, так нам не потрібно знову знаходити сенс кожного разу, коли стикаємося з подібними ситуаціями [2, с. 201]. Наприклад, ми робимо припущення про те, як працюють две-

рі, ґрунтуючись на нашому досвіді входу і виходу; таким чином нам не доведеться перевчатися кожен раз, коли нам доведеться відкрити двері.

Аналогічно, коли ми відчули запах диму, зазвичай ми припускаємо, що сталася пожежа. Нам не потрібно зупинятися і дивуватися, що показує дим, пожежу або повінь. Наші постійні приклади інтерпретації допомагають нам діяти правильно і швидко в нашому повсякденному світі.

Неправильні інтерпретації можуть бути викликані неточністю сприйняття людини або ситуації, які виникають, коли те, що існує насправді не бачив. Це може бути викликано неточним тлумаченням того, що бачив; тобто, за допомогою мого розуміння передати зміст поза вашої реальності.

➤ Міжкультурна невірна оцінка судження

Навіть більше, ніж сприйняття та інтерпретація, культурна обумовленість сильно впливає на оцінювання інформації. Оцінка передбачає судження про погане чи хороше. Міжкультурно, ми використовуємо нашу власну культуру як еталон виміру, міркуючи, що те, що схоже на нашу власну культуру є нормальним і добрим, а те, що відрізняється, сприймається як ненормальне і погане. Наша власна культура стає критерієм самооцінки: оскільки ніякої іншої культури ідентичній нашій не існує, ми судимо всі інші культури як нижчі за значенням. Оцінка рідко допомагає в спробах зрозуміти або спілкуватися з людьми іншої культури.

Висновки. Міжкультурна комунікація постає перед нами з певними обмеженнями відносно нашого сприйняття, нашої інтерпретації, і наших оцінок. Міжкультурні перспективи мають тенденцію чинити все відносно і злегка невпевнено. Занурення в чужу культуру – це те саме, що знати слова, але не знати нот, або знати ноти, але не знати ритму. Наші природні тенденції/схильності ведуть нас до нашого попереднього досвіду: ми шукаємо схожості в наших культурах, що перешкоджає правильному сприйняттю чужої культури.

Але існують стратегії подолання природних тенденцій: дуже обережно і повільно усіх непорозумінь можна уникнути. Ми можемо навчитися бачити, розуміти і керувати нашою власною культурною обумовленістю. Коли ми стикаємося з будь-якою зарубіжною культурою, ми можемо частіше використовувати опис, а не інтерпретацію або оцінку, і таким чином мінімізувати самоздійснення стереотипів і передчасних висновків. Ми можемо розпізнавати і використовувати наші стереотипи як керуючі, а не відкидати їх. Ефективна міжкультурна комунікація передбачає взаємодію альтернативних реальностей: вона відкидає дійсне або потенційне домінування однієї реальності над іншою.

Література

1. Berry, J.; Kalin, R.; and Taylor, D. Multiculturalism and Ethnic Attitudes in Canada in Multiculturalism as State Policy - Ottawa: Government of Canada, 2006.
2. Berry, J.; Kalin, R.; and Taylor, D. Multiculturalism and Ethnic Attitudes in Canada- Ottawa: Minister of Supply and Services, 2007.
3. Byram, M. Teaching and assessing intercultural communicative competence / M. Byram. – Clevedon : Multilingual Matters LTD, 1997.
4. Prekel, T. Multi-Cultural Communication: A Challenge to Managers, paper delivered at the International Convention of the American Business Communication Association, New York, 1983.
5. Вежбицкая, А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М.: Рус. словари. – 1996.